

हिमसंस्कृतवार्ता:

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-3 ■ अङ्क-103

1

05.02.2024 सोमवासरः वि.सं. २०८० माघकृष्ण दशमी माघ २२ प्रविष्टांशः
Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

जगतप्रकाशनद्वार्येण
मातुः बज्रेश्वरी-देव्याः
दर्शनं कृतम्, अवदत् -
मातुः दर्शनेन नूतना
ऊर्जा प्राप्यते

प्रतिस्पर्धायाः तृतीये दिने
शुभमन गिलस्य
शतकम् भारतस्य
द्वितीया पाली २५५
धावनांकेषु समाप्ता

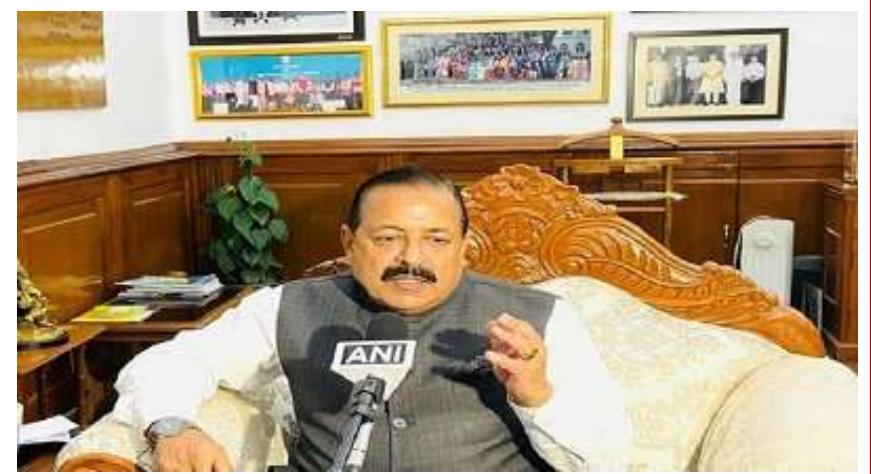

चमू कृष्ण शास्त्री
संस्कृतभारतीसंस्थायाः
आरम्भकर्तृषु अन्यतमः

आकाशवाणीवार्ता:

गगनयानात् पूर्व महिला
रोबोट अन्तरिक्षयात्री
"बोममित्रा" बोममित्रा
उड़ीयते-डॉ जितेन्द्रसिंह

केन्द्रीयमन्त्री डॉ. जितेन्द्रसिंह: उक्तवान् यत् इसरो-संस्थायाः "गगनयानम्"-अभियानात् पूर्व महिला रोबोट-अन्तरिक्षयात्री "बोममित्रा" अन्तरिक्षे उड़ीयते। गगनयानम् भारतस्य प्रथमं मानवयुक्तं अन्तरिक्षविमानं भविष्यति यत् भारतीयान् अन्तरिक्षयात्रिकान् अन्तरिक्षं प्रति नेष्टति। नवदिल्लीनगरे मीडियावार्ताहारान् सम्बोधयन् सिंहमहोदयः अवदत् यत् मानवरहितं "बोममित्रम्" इति अभियानम् अस्मिन् वर्षे तृतीयत्रिमासे निर्धारितम् अस्ति। सः अवदत् यत् मानवयुक्तम् अभियानं "गगनयानम्" २०२५ तमे वर्षे प्रारभ्यते। डॉ जितेन्द्रसिंहः अवदत् यत् "बोममित्रम्" प्रतिकृतौ दृष्टिपातं, सचेतं कर्तुम्, जीवनसहायककार्यक्रमं कर्तुं च प्रौद्योगिक्या सुसज्जितम् अस्ति। सः सूचितवान् यत् "बोममित्रम्" अन्तरिक्षयात्री अन्तरिक्षवातावरणे मानवीयक्रियाणां अनुकरणाय, जीवितव्यवस्थां च अवगत्वं च निर्मितम् अस्ति।

रूस-नियन्त्रिते लुहान्स्कक्षेत्रे
यूक्रेन-देशस्य गोलीकाण्डे
न्यूनातिन्यूनं २८ जनाः मृताः

रूसस्य अधिकृतपूर्वक्षेत्रे लुहान्स्क-नगरस्य लिसिचान्स्क-नगरे यूक्रेन-सैनिकैः बैकरीगृहे बम-प्रहारः कृतः, यत्र न्यूनातिन्यूनं २८ जनाः मृताः। रूसस्य विदेशमन्त्रालयस्य प्रवक्त्री मारिया जखारोवा इत्यस्याः कथनमस्ति यत् यदा यूक्रेनदेशः उच्चगतिशीलतायुक्तस्य तोपस्य रॉकेटप्रणाल्याः उपयोगेन भवनस्य उपरि आक्रमणं कृतवान् तदा अनेकाः नागरिकाः भवनस्य अन्ते आसन्। सुश्री जखारोवा इत्यनया उक्तं यत् मास्कोदेशः अन्तर्राष्ट्रीयसङ्गठनानि शोधं निःशर्ततया च यूक्रेनदेशस्य कार्याणां निन्दां करिष्यति।

उत्तरप्रदेशस्य एटीएस-संस्थया मेरठतः आईएसआई इत्यस्य सदस्य गृहीतः, पाकिस्तानं प्रति सेनायाः सूचना प्रेषयति स्म

हिमसंस्कृतवार्ता:

आतङ्कवादविरोधीदलेन

गुप्तचरसंस्थायाः ISI इत्यस्य प्रतिनिधिः उत्तरप्रदेशस्य मेरठतः गृहीतः। सः मास्कोनगरे भारतीयदूतावासे कार्यं कृतवान्। अभियुक्तः सत्येन्द्रसिवालः उ.प्र. हापुरस्य निवासी अस्ति। आरोपः अस्ति यत् सः पूर्व आईएसआई इत्यस्मै गोपनीयसूचनाः ददाति स्म। दूतावासे आईबीएसए पदे नियुक्तः आसीत्। उ.प्र. एटीएस इत्यनेन प्रेसविज्ञप्तिपत्रं निर्गत्य एषा सूचना दत्ता। तस्य मते उ.प्र. एटीएस इत्यनेन अस्य विषये गुप्तचरसूचना एटीएस-प्रश्नानां उत्तरं दातुं न शक्तवान्, स्वस्य प्राप्ता आसीत्। आरोपी २०२१ तमात् वर्षात् अपराधं च स्वीकृतवान्।

उत्तरप्रदेशस्य

पाकिस्तानस्य विदेशमन्त्रालये बहुकार्यकर्तास्त्रिपेण कार्यं करोति स्म। अन्वेषणकाले उ.प्र. एटीएस इत्यनेन ज्ञातं यत् सत्येन्द्रसिवालः भारतस्य रक्षामन्त्रालयस्य, विदेशमन्त्रालयस्य, सैन्यसङ्गठनानां च सामरिकक्रियाकलापानाम् विषये महत्वपूर्णा गोपनीयां च सूचनां आईएसआई-सञ्चालकैः सह सार्वजनिकं करोति स्म। उ.प्र. मेरठ एटीएस एककं तं स्वशाखां प्रति आहृय मेरठ एटीएस एककं तं स्वशाखां प्रति आहृय एटीएस-प्रश्नानां उत्तरं दातुं न शक्तवान्, स्वस्य एटीएस-प्रश्नानां उत्तरं दातुं न शक्तवान्, स्वस्य प्राप्ता आसीत्।

न्यायव्यवस्थां सुलभां, न्यूनमूल्यां
च कर्तुं गृहमन्त्रिणः आहानम्

केन्द्रीयगृहमन्त्री अमितशाहः न्यायव्यवस्थां न्यायव्यवस्थां सुलभां, न्यूनमूल्यां च कर्तुम् आवश्यकतायाः उपरि बलं दत्तवान्। नवीनदिल्लीनगरे राष्ट्रमण्डल- अधिवक्ता महासम्मेलनं २०२४ सम्बोधयन् श्री शाहः अवदत् यत् साम्रातं परिदृश्यं तोप्रगत्या परिवर्तमानं दृष्टवा न्यायपालिक्याः अपि परिवर्तनं कर्तव्यं भविष्यति। सः अवदत् यत् सीमापारस्य समस्यानां निवारणाय सम्पूर्णन्यायव्यवस्थायां प्रौद्योगिक्याः उपयोगः स्वीकरणीयाः। केन्द्रीयमन्त्री उक्तवान् यत् सर्वकारेण त्रिषु आपराधिकेषु अधिनियमेषु - भारतीयन्यायिकसंहिता, भारतीयनागरिकरक्षासंहिता, भारतीयसाक्षायाधिनियमः चात्र व्यापकरूपेण प्रौद्योगिक्याः उपयोगः कृतः। श्री शाहः उक्तवान् यत् एतेषां त्रयाणाम् अधिनियमानां कार्यान्वयनेन देशस्य आपराधिकन्यायव्यवस्था विश्वस्य आधुनिकतमा व्यवस्था भविष्यति। अस्मिन् अवसरे राष्ट्रपतिः द्वौपदी मुर्मूः अवदत् यत् भारतं विश्वमञ्चे महत्वपूर्णः क्रीडकरूपेण उद्भवति, न्यायस्य अन्तर्राष्ट्रीयविषयेषु महत्वपूर्ण योगदानं च ददाति।

हिमाचले ऋतुपरिवर्तनम् -
४७५ मार्गाः निरुद्धाः,
कुल्लु-मनाली-क्षेत्रयोः अद्य
विद्यालयाः पिहिताः

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः। हिमाचलप्रदेशे नारङ्गवर्णीय- सचेतनायाः मध्ये रविवासरे पञ्चमदिनपर्यन्तं वर्षा, हिमपातः च अभवत्। राजधानी शिमलासहितेषु निम्नस्थेषु क्षेत्रेषु आदिनं प्रचण्डवृष्टिः अभवत्। स्थूलेन हिमस्तरेन शिखराणि आच्छादितानि सन्ति। राज्यस्य चतुर्णा राष्ट्रियराजमार्गाणां सहितं ४७५ मार्गेषु अद्यापि यातायातं स्थगितम् अस्ति। राज्ये ३३३ विद्युत् परिवर्तकानाम् बन्दीकरणेन अनेकेषु क्षेत्रेषु विद्युत् विफलता वर्तते। कुल्लु-लाहौलक्षेत्रयोः नूतन-हिमपातस्य अनन्तरं पुनः अटल-कन्दरारोहताङ्गं यातायातस्य कृते अवरुद्धम् अस्ति। क्रमशः पृष्ठसंख्या २

प्रमुखाः वार्ताः

पूर्वोत्तरे आधारभूत-
संरचनाविस्तारेण
वृत्यावसराः, पर्यटनं,
क्रीडावसराः च वर्धन्ते-
प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी

प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी इत्यनेन उक्तं यत् आधारभूतसंरचनाविस्तारेण पूर्वोत्तरे वृत्यावसराः, पर्यटनं, क्रीडा च वर्धते। गुवाहाटीनगरे जनसभां सम्बोधयन् प्रधानमन्त्रिणा उक्तं यत् विगतदशवर्षेषु पूर्वोत्तरराज्येषु अभिलेखसङ्ख्यायां पर्यटकाः आगताः। सः अवदत् यत् एकदा कामाख्या परियोजना सम्प्राप्ता जाता चेत् राज्ये पर्यटकानाम् आगमनं वर्धते। श्री मोदी उक्तवान् यत् तस्य सर्वकारेण निर्धनानाम् कृते चतुर्कोटिभ्यः अधिकानि गृहाणि निर्मिताः। सः अवदत् यत् देशे सर्वत्र २० कोटिभ्यः अधिकाः जनाः विकासभारतसंकल्पयात्रायां सम्मिलिताः सन्ति। पूर्वं प्रधानमन्त्रिणा ११ सहस्रकोटिरूप्यकाधिकानां परियोजनानां उद्घाटनं कृत्वा आधारशिलास्थापनं कृतम्। प्रधानमन्त्रिणा करीमगञ्जमण्डलस्य रत्बारीनगरे कामाख्यामन्दिर-राष्ट्रियराजमार्गः, नवीनक्रीडासङ्कुलस्य, गुवाहाटी चिकित्सा महाविद्यालयस्य नवीनभवनस्य, रत्बारीनगरस्य नूतनचिकित्सा-महाविद्यालयभवनस्य शिलान्यासः कृतः।

सुभाषितम्

नात्यन्तगुणवत् किंचित्
न चाप्यत्यन्तनिर्गुणम्।
उभयं सर्वकार्येषु दृश्यते
साध्वसाधु वा।।।

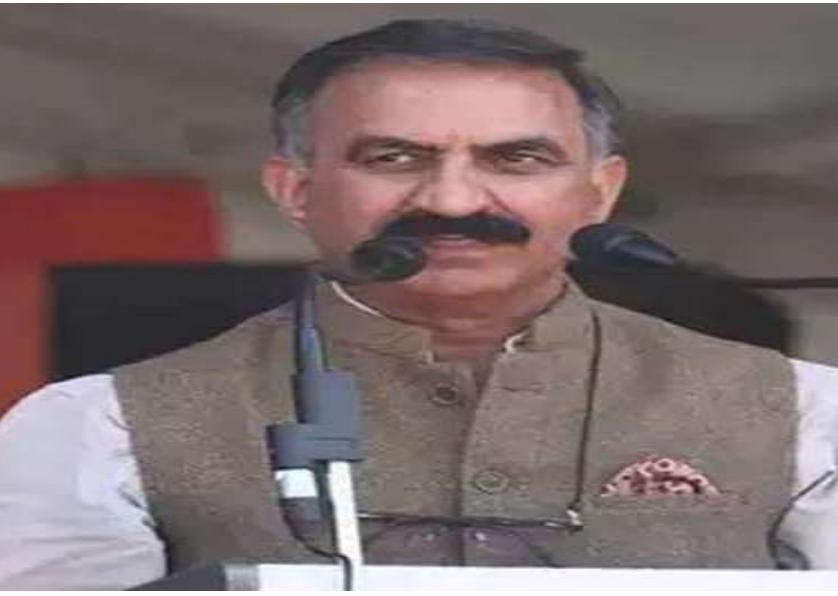
भावार्थ- ऐसा कोई भी कार्य नहीं है जो सर्वथा अच्छा है। ऐसा कोई भी कार्य नहीं है जो सर्वथा बुरा है। अच्छे और बुरे गुण हर एक कार्य में होते ही हैं।।।

हिमसंस्कृतवार्ता:, अमितशर्मा

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ता: दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते
सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७

द्वगवार-दुग्ध-प्रसंस्करणसंयंत्रस्य स्थापनायै
परामर्शसेवां प्रदास्यति राष्ट्रीयदुग्धविकासबोर्ड

हिमसंस्कृतवार्ता-शिमला।

मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अवदत्
यत् राज्यसर्वकारेण काङड़ामण्डलस्य
द्वगवारे

अत्याधुनिकस्वचालितदुग्धप्रसंस्करणसंयंत्रस्य स्थापनायै परामर्शसेवाप्रदानाय राष्ट्रियदुग्धविकासमण्डलेन सह ज्ञापनपत्रे हस्ताक्षरं कृतम् । सः अवदत् यत् अस्य पूर्णतया स्वचालितस्य संयंत्रस्य क्षमता प्रारम्भे प्रतिदिनं १.५० लक्षसेटकं भविष्यति, यत् प्रतिदिनं त्रिलक्षसेटकं यावत् वर्धयितुं शक्यते। अस्याः परियोजनायाः अन्तर्गतं प्रथमचरणस्य निर्माणकार्यं २२५ कोटिरूप्यकाणां निवेशेन क्रियते। दधि, तक्रम्, घृतं, नवनीतं, पनीरं, सुखादयुक्तं दुग्धं, पायसं, मोज़ेरेला पनीरं इत्यादीनां दुग्धजन्यपदार्थानाम् उत्पादनं अस्य संयंत्रस्य उद्देश्यं भविष्यति।

प्राप्यता । वृत्तान् इति । सः उपकरण् लक्षसेटकं संचालनार्थं प्रतिदिनं २.७४ लक्षसेटकं दुग्धक्रयणस्य लक्ष्यं निर्धारितम् अस्ति । मुख्यमन्त्री उत्क्वान् यत् एषः उपक्रमः कृषकाणां कल्याणं प्रति राज्यसर्वकारस्य प्रतिबद्धतां प्रतिबिम्बयति, यस्मिन् द्वितीयचरणस्य अन्तर्गतं दुग्धचूर्णं, ढगवारदुग्धप्रक्रियासंस्थाने आइसक्रीमम्, विभिन्नप्रकारस्य पनीरस्य च उत्पादनं भविष्यति। सः अवदत् यत् वर्तमानः राज्यसर्वकारः राज्यस्य कृषकाणां कल्याणाय प्रतिबद्धः अस्ति तथा च अद्यतनकाले दुग्धक्रयणस्य दरं प्रत्यक्षतया प्रतिलीटरं ६ रुप्यकेन ३२ रुप्यकात् ३८ रुप्यकाणि यावत् वर्धितम् अस्ति। सः

मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् अस्याः परियोजनायाः आरम्भेण दुग्धनिर्मातृणां जीवने समृद्धिः भविष्यति, राज्यस्य समग्रप्रगतेः अपि योगदानं भविष्यति। सः अवदत् यत् चम्बा, हमीरपुरम्, काङड़ा, ऊना जनपदानां कृषकाणां प्रत्यक्षतया दुग्धक्रयणं कृत्वा ग्रामीण अर्थव्यवस्थां सुदृढां कर्तुं एतद् संयंत्रं महत्त्वपूर्णं भूमिकां निर्वहति। दुग्धक्रयणे पारदर्शितायाः विषये तां तत्त्वात् अस्ति यत् कामता तेषां अवदत् यत् राज्यसर्वकारः कृषकाणां आयवर्धनार्थं दृढ़प्रयत्नाः करोति, भविष्ये नूतनाः योजनाः आरभ्यन्ते इति। सः अवदत् यत् राज्यस्य ९५ प्रतिशतं जनसङ्ख्या ग्राम्यक्षेत्रेषु निवसति, अतः हिमाचलप्रदेशं स्वावलम्बनं कर्तुं ग्रामीण अर्थव्यवस्थां सुदृढां कर्तुं आवश्यकम्। एतत् उद्देश्यं विना आत्मनिर्भरस्य हिमाचलस्य लक्ष्यं प्राप्तुं न शक्यते।

बद्दी-अग्निधटना - इत्रनिर्माणकम्पन्यां अग्निप्रकोपस्य अन्वेषणार्थ न्यायिकदलेन कृतम् अन्वेषणम्

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

बद्धीक्षेत्रस्य झाड़माजरी एव अन्वेषणं कर्तुं समर्थाः अस्ति । द्वितीयदिने कोऽपि
 इत्यत्र इत्रनिर्माणकम्पन्यां अभवन् । अग्निः कुतः शवः न प्राप्तः । दलं अन्तः
 अग्निप्रकोपस्य अन्वेषणार्थ आरब्धः इति निश्चयः क्रियते । गन्तुं प्रयतते । उल्लेखनीयं
 न्यायिकदलेन बहिर्स्थानस्य परन्तु यदा दलं अन्तः यत् शुक्रवासरे
 अन्वेषणम् कृतम् परन्तु गमिष्यति तदा एव सम्पूर्णा झारमाजरीस्थाने
 एनडीआरएफ-दलेन सम्प्रति सूचनां ज्ञास्यति । सा अवदत् इत्रनिर्माणकम्पन्यां अग्निः
 भवनं असुरक्षितं घोषितम् यत् प्रतिरूपाणां संग्रहणं प्रज्वलितः, यस्मिन्
 अस्ति । यस्मात् कारणात् कृत्वा एकतः अद्यावधि पञ्च जनाः मृताः,
 दलं अन्तः गन्तुं न शक्तवान् । सार्धसप्ताहपर्यन्तं तस्य २९ जनाः घातिताः, चत्वारः
 दलेन बहिः अन्वेषणं प्रतिवेदनं निर्मितं भविष्यति । जनाः अद्यापि अदृश्याः, येषां
 आरब्धम् अस्ति तथा च अपरपक्षे एनडीआरएफ- शवस्य अन्वेषणं क्रियते ।

जगत्प्रकाशनहुवर्येण मातुः बज्रेश्वरी-देव्याः दर्शनं
कृतम्, अवदत् - मातुः दर्शनिन नूतना ऊर्जा प्राप्यते

हिमसंस्कृतवार्ता- धर्मशाला

भाजपादलस्य राष्ट्रीयाध्यक्षं जगत्प्रकाशनद्वारा
रविवासरे शक्तिपीठस्य मातुः श्रीबज्रेश्वरीदेव्य
दर्शनं कृत्वा प्रणामम् अकरोत्। मन्दिरस्य
अर्चकः पंडित उमाशंकरः शर्मा इत्यनेता
औपचारिकपूजां कृत्वा जगत्प्रकाशनद्वावा
मन्दिरस्य इतिहासस्य विषये सूचितम्। तस्मिन्
एव काले मन्दिरप्रशासनेन नद्वा इत्यस्मै मातु
उत्तरीयं, चित्रं च दत्त्वा सम्मानः कृतः। अस्मिन्

अवसरे जगतप्रकाशनद्वा उत्कवान् यत् यदापि
काङ्गडां आगच्छामि मातुः दर्शनं अवश्यमेव
करोमि। अद्य अपि मातुः द्रष्टुं सौभाग्यं प्राप्तम्।
नद्वा अवदत् यत् मातुः दर्शनेन तस्मै नूतना ऊर्जा,
बलं च प्राप्यते। अहं मातरं प्रार्थयामि यत् तस्याः
आशीर्वादेन अहं समाजकल्याणाय निरन्तरं
कार्यं करोमि। अस्मिन्नवसरे भाजपादलस्य
प्रदेशाध्यक्षः डॉ राजीवबिंदलः, पूर्व मुख्यमंत्री
जयरामठाकुरः, सह प्रभारी संजयटण्डनः
विधायकः पवनकाजलः च तेन सह आसन्।

प्रदेशभाजपादलस्य
सङ्कृतनात्मकी गोष्ठी
धर्मशालायां सम्पन्ना

हिमसंस्कृतवार्ता- धर्मशाला

हिमाचलप्रदेशस्य भाजपादलस्य राज्यस्तरीय
सङ्घटनात्मकी गोष्ठी रविवासरे काङड़ाजनपद
सम्पन्ना। यस्यां गोष्ठ्यां भाजपादलस्य
राष्ट्रीयाध्यक्षः जगतप्रकाशनहुा विशेषरूपेण
भागं स्वीकृतवान्। एषा सभा काङड़ाजनपदस्य

क्रमशः हिमाचले क्रतुपरिवर्तनम्
कन्द्रायाः परितः ४५ से.मी.पर्यन्तं हिमपाता
अभवत् । अवधेयं वर्तते यत् दिवसद्वयात् पूर्व
बीआरओ इत्यनेन हिमम् अपसारयित्वा
आपत्कालीनसेवायै कन्द्रायाः पुनर्स्थापन
कृतम् आसीत् । प्रतिकूलवातावरणस्य कारणात्
अद्य कुल्लू-मनाली-क्षेत्रयोः विद्यालयाः अन्ये च
शैक्षणिकसंस्थानि पिहितानि एव भविष्यन्ति ।

अटलकन्द्रा यातायातस्थ कते अवरुद्धा

अटलकन्दरारोहताङ्गस्य दक्षिणद्वारे प्रायः सप्त
इश्वर्यावत् नवीनः हिमपातः अभवत्
नवीनहिमपातस्य कारणात् अटलकन्दरां प्रति
कोऽपि वाहनस्य अनुमतिः नास्ति । नेहरूकुण्डा
प्रति पर्यटनवाहनानि प्रेष्यन्ते । मनालीनगर
हिमपातः निरन्तरं वर्तते ।

गगल-नगरे स्थिते निजी-अतिथिगृहे अभवत् ।
भाजपादलस्य प्रदेशाध्यक्षः डॉ. राजीव बिंदलः,
नेताप्रतिपक्षः जयरामठाकुरः, केंद्रीयमंत्री
अनुरागठाकुरः, राष्ट्रीयः उपाध्यक्षः सौदानसिंहः,
प्रदेशप्रभारी अविनाशरायः खन्ना, निर्वाचिन
प्रभारी श्रीकांतः शर्मा, सहप्रभारी संजयटंडनः,
सझंट महामंत्री सिद्धार्थनः तेन सह उपस्थिता:
आसन।

गोष्ठ्यां भाजपादलस्य प्रदेशाधिकारिणः,
जिलाध्यक्षाः, मोर्चा- अध्यक्षाः,
प्रकोष्ठसंयोजकाः एवं विभिन्न प्रतिनिधियः
उपस्थिताः आसन् यैः राष्ट्रीयाध्यक्षात् मार्गदर्शनं
प्राप्तम्। सभायां सेवानिवृत्तः
भारतीयप्रशासनिकसेवायाः (IAS) अधिकारी
जेसी शर्मा औपचारिकरूपेण भाजपादलस्य
सदस्यता स्वीकृतवान्। जेपीनड्हा अवदत् यत्
काङ्गड़ातः आरब्धं एतद् अभियान् आगामिदिनेषु
राज्य-मण्डल-विभाग-स्तरं यावत् प्रचलति।

मनाली-नगरस्य समीपस्थेषु ग्राम्यक्षेत्रेषु ४ इञ्च
यावत् नवीनहिमपातः अभवत् । प्रशासनेन
पर्यटकानाम्, यात्रिकाणां च कृते आहानं कृतम्
यत् ते प्रतिकूले वातावरणे यात्रां न कुर्वन्तु।
ऋतुविज्ञानकेन्द्रशिमला ५ फरवरीपर्यन्तं मध्य-
उच्चपर्वतीयजनपदेषु अनेकेषु क्षेत्रेषु वर्षा,
हिमपातः च भविष्यति इति पूर्वानुमानं कृतम्
अस्ति । समतलेषु वर्षा सम्भवति । रविवासरे
कुल्लू, चम्बा, शिमला, किन्नौर, लाहौल-स्पीति-
जनपदेषु प्रचण्डहिमपातस्य पीत-सचेतना
आसीत् शा।

राज्यस्य समतल/नीचपर्वत-मध्यपर्वत-जनपदेषु
केषुचित् स्थानेषु वज्रपातस्य, विद्युत्प्रवाहस्य च
सम्भावना वर्तते । यत्र तु ६ फेब्रुवरी दिनाङ्के
उच्चपर्वतेषु एकस्मिन् वा द्वयोः वा स्थानेषु वर्षा,
हिमपातः च भवितुम् अर्हति । ७ फेब्रुवरीतः
सम्पूर्णे राज्ये वातावरणं स्वच्छं एव भविष्यति
तस्मिन् उपर्युक्ते अस्ति ।

प्रतिस्पर्धायाः तृतीये दिने शुभमन गिलस्य शतकम्

भारतस्य द्वितीया पाली 255 धावनांकेषु समाप्ता
इंग्लैंडदेशेन द्वितीयपाल्यां 01 क्रीडकहानौ कृता 67 धावनांकाः

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ. अमित शर्मा

भारत- इंग्लैंडदेशोः मध्ये जायमानायाः टेस्ट- क्रिकेट- श्रृंखलायाः द्वितीयप्रतिस्पर्धायां तृतीये दिने भारतस्य द्वितीया पाली 399 धावनांकेषु समाप्ता। शुभमन गिलेन स्वकीयं शतकं पूरितम्। तेन 104 धावनांकाः कृताः। अक्षर पटेलः 45, श्रेयस अव्यरः, रविचन्द्रन अश्विनश्च 29-29 धावनांकाः योजितवन्तः। भारतस्य द्वितीया पाली 255

धावनांकेषु समाप्ता। भारतेन भारताय विजेतुं नवस्तोभाः। अपेक्षिताः। इंग्लैंडदलस्य द्वितीयपाल्यां बेन डकेटः 28, जैक क्राउली बशीरः 1, जेम्स एंडरसनः 2, रिहान अहमदश्च अविजितः 29*, रिहान अहमदश्च अविजितः 09* धावनांकेषु अविजितः आसीत्। क्रीडकः बेन डकेटः भारतीयकन्दुकक्षेपकेण रविचन्द्रन अश्विनेन बाधितः।

हिमसंस्कृतवार्ता:

शासनद्वारा संस्कृतनामोल्लेखनस्य संस्कृतसंघेन कृतं स्वागतम्
प्रोक्तम् अभिनन्दनीयः उपक्रमः ऐतिहासिकः मानदण्डः च
संघेन संस्कृतक्षेत्रे सेवावसरस्य कार्यान्वयनम् अपि समर्थितम्

हिमसंस्कृतवार्ता-कुलदीपमैन्दोला। उक्तवान् द्वितीयराजभाषायाः उत्तराखण्डस्य द्वितीयराजभाषायाः संस्कृतस्य प्रचारार्थं मुख्यसचिव-राधारत्नीद्वारा राज्यस्य सार्वजनिकस्थानानां,

विमानस्थानकानाम्, बसस्थानकानां, सार्वजनिकक्षेत्रस्य कार्यालयानां च नाम संस्कृतभाषया सह हिन्दीभाषायां, आड्गलभाषायां च लेखितुम् आदेशस्य उत्तराखण्ड-

संस्कृत विद्यालयमहाविद्यालय-

प्रबन्धकीयशिक्षक-संघेन

हार्दिकस्वागतेन सहैव अभिनन्दनीय धन्यवादं च प्रकटितम्।

ऋषिकुलविद्यापीठे आयोजितायां संस्कृतशिक्षकाणां सभायां सम्बोधयन् राज्यमहासचिवः डॉ.

नवीनचन्द्रपत्तः उक्तवान् यत्

प्रधानसचिवेन कृताः प्रयासाः

ऐतिहासिकाः, मानदण्डः च सिद्धाः

भविष्यति। सः संस्कृतप्रचारस्य

संरक्षणस्य च उत्तरदायित्वं भवितुमर्हति इति

द्वितीयराजभाषायाः उक्तवान् विकासाय अतीव शीघ्रमेव उपक्रमः करणीयः इति सः अवदत् यत् यदि सर्वे विभागाः राधारत्नीद्वारा निर्गतं सर्वकारीय-आदेशं अक्षरशः अनुसरणं कुर्वन्ति तर्हि राज्यस्य द्वितीया राजभाषा प्रसरति इति। सः राज्यसर्वकारात् अपि आग्रहं कृतवान् यत् संस्कृतभाषायाः सम्भाषणं अथयनं कुर्वन्तः अथापनं च कुर्वन्तः जनानां कृते सेवाप्राप्ते: अवसरान् वर्धयितुं आवश्यकता वर्तते यदि संस्कृतविद्यालयेषु संसाधनानाम् आधुनिकशिक्षायाः च व्यवस्था भवति तर्हि संस्कृतम् अथयनं कुर्वतां छात्राणां संख्या वर्धते तथा च एषा संख्या यदि सेवावसरान् प्राप्नोति तर्हि बहुगुणं

वर्धयिष्यति। प्रबन्धकीयशिक्षकसंघः रिद्वारस्य जिल्लाध्यक्षः पण्डितहेमन्ततिवारी उक्तवान् यत् राज्य सरकारस्य अयम् उपक्रमः अद्वितीयः सिद्धः भविष्यति यदि

द्वितीयराजभाषायाः भूमिगतं कार्यान्वयनं संजायते तु निश्चितरूपेण मुख्यसचिवस्य अयम् आदेशः ऐतिहासिकादेशः गण्यते। जिल्लामहासचिवः आचार्यः सर्वकारीविद्यालयस्य अस्मिन् अवसरे उक्तवान् यत् धामीसर्वकारास्य प्रशंसाम् कुर्वन् सः अवदत् यत् यदि भाजपासर्वकारेण संस्कृतस्य प्रचारः न भवति तर्हि पुनः कदापि न भवितुं शक्नोति तथा च भाजपायाः अपि संस्कृतस्य प्रति उत्तरदायित्वं वर्तते, अतः सर्वकारास्य उत्तरदायित्वं वर्धते केवलं उपक्रमः करणीयः एव भविष्यतीति न कार्यान्वयनम् आवश्यकम् इति। जिल्लामहासचिवः अवदत् यत् शीघ्रमेव राज्यस्य मुख्यमन्त्री, संस्कृतशिक्षामन्त्री, मुख्यसचिवः च अभिनन्दिताः अस्मिन्वसरे भविष्यन्ति। संगोष्ठ्यां मनोजशर्मा, आचार्यभास्करबगौली, रमेशचन्द्रजोशी, श्रीमती उमा, चंपा जोशी, गीता आदयः उपस्थिताः जोशी, गीता आदयः उपस्थिताः आसन्।

बॉलीवुड- नायिका सोनाक्षी सिन्हा शीघ्रमेव संजयलीला भंसाली इत्यस्य हीरमण्डी जालशृङ्खलायां दृश्यते

हिमसंस्कृतवार्ता:- जगदीश डाभी, मुम्बई

प्राप्तवार्तानुसारं बॉलीवुड- नायिका सोनाक्षी सिन्हा शीघ्रमेव संजयलीला भंसाली इत्यस्य हीरमण्डी जालशृङ्खलायां दृश्यते। अधुना एव अस्याः जालशृङ्खलायाः विज्ञापनपुटकं प्रसारितं जातम्। जनानां कृते पुटकम् अतीव रोचते। संजयलीला भंसाली इत्यस्य अस्मिन् जालशृङ्खले सोनाक्षीसिन्हा इत्यनेन सह काचित् बॉलीवुड-नायिका दृश्यते। अस्याः जालशृङ्खलायाः कारणात् अद्यकाले सोनाक्षी वार्तायां वर्तते। इदानी सामाजिकमाध्यमेषु सक्रिया सोनाक्षी सिंहा सामाजिकमाध्यमेषु कानिचन छायाचित्राणि प्रसारितवती। छायाचित्रेषु सोनाक्षी सरलेन लघुकृता-शरारासेट मध्ये दृश्यते। अस्मिन् पीतवर्णवेषे सोनाक्षी अतीव सुन्दरी दृश्यते। प्रशंसकाः सामाजिकमाध्यमेषु सोनाक्षी इत्यस्या: सौन्दर्यस्य प्रशंसाम् अपि कुर्वन्ति। प्राप्तसमाचारानुसारं सोनाक्षीसिन्हा इत्यस्याः अस्य वेषस्य मूल्यं ४८,५०० रुप्यकम् अस्ति।

मोतिहारीनगरे शिक्षकः राक्षसः अभवत्, नाबालिगस्य बलात्कारं कृतवान्, पुलिसदलं तस्य गृहीतुं अन्वेषणं करोति

हिमसंस्कृतवार्ता:- कुणाल कौशिकः, मोतिहारी

मोतिहारी- मण्डलस्य एकस्या: सर्वकारीविद्यालयस्य शिक्षके सप्तवर्षीयायाः बालिकायाः बलात्कारस्य आरोपः अस्ति। घटनायाः अनन्तरं शिक्षकः गृहात् पतायितः अस्ति। सूचनां प्राप्य पुलिसैः तत्स्थानं प्राप्य बालिका चिकित्सायै चिकित्सालयम् आनीता। अभियुक्तस्य शिक्षकस्य ग्रहणार्थम् पुलिसदलं व्यस्तम् अस्ति। अभियुक्तः शिक्षकः चकियाखण्डस्य सरकारीविद्यालयस्य शिक्षकः इति कथते। सः विवाहितः इति उच्यते। पचपकडी थानाक्षेत्रस्य एकस्मात् ग्रामात् एतस्य घटनायाः सूचना प्राप्यते। घटनायाः अनन्तरं ग्रामे शिक्षकस्य कृतायाः विषये चर्चा भवति। मोतिहारीमण्डलस्य पचपकडीपुलिसथानक्षेत्रस्य अन्तर्गतस्य ग्रामे एकः सरकारीविद्यालयस्य शिक्षकः आसपासस्य सप्तवर्षीयां बालिकां स्वगृहं नीत्वा बलात्कारं कृतवान्। बालिकायाः रोदनं श्रुत्वा यदा परिवारः तत्र आगतः तदा सा बालिका स्वस्य दुःखं उक्तवती। तदनन्तरं परिवारेण पुलिसदलं सूचितम्। पचपकडी थानाप्रमुखेन उक्तं यत् अभियुक्तः शिक्षकः चकियाखण्डस्य सरकारीविद्यालयस्य इति कथते। घटनायाः अनन्तरं आरोपी शिक्षकः किशोर रविः (गुह्य सिंहः) पतायितः इति कथते। तयोः ग्रहणार्थम् अन्वेषणं क्रियते। पीडिता बालिकायाः चिकित्सापरीक्षायै सदर-चिकित्सालये प्रेषिता।

हास्यकणिका

मदीयो राम आयातः

अयोध्यायां प्रियो रामः,
प्रियो रामस्समायातः।
प्रज्ज्वलिता मोदका दीपाः,
विलिखिता नूतनाः कविताः,
जगत्सारस्समायातः।
अयोध्यायां.....

पताका रामचन्द्रस्य,
तनोति वैभवं सततं,
जानकीजानिरायातः।
अयोध्यायां.....

हर्षितो मारुतिर्मतिमान्,
रामपदसेवको हनुमान्,
मामको राम आयातः।
अयोध्यायां.....

जानकी शोभते वामे,
लक्ष्मणो दक्षिणे भागे,
राघवो राम आयातः।
अयोध्यायां.....

वधूरिव राजतेऽयोध्या,
मानितुं राजराजेशान्,
मदीयो नाथ आयातः।
अयोध्यायां.....

क्षालितुं पावनाञ्चरणान्,
तत्परा वर्तते सरयूर्,
नाथनाथस्समायातः।
अयोध्यायां.....

जनानां मानसेऽविरतं,
राजतेऽखण्डसुखधाम,
कौशल्येयस्समायातः।
अयोध्यायां.....

महेशस्संवृत्तो धन्यो,
भजित्वा रामपुण्यनाम,
मदीयेष्टस्समायातः।
अयोध्यायां.....

रचयिता
महेशनारायणशास्त्री
कुरेंडा, टोङ्क, राजस्थानम्

अनुशासनस्य प्रतिमूर्तिः आसीत् विश्वभरद्वा

त्रयोदशपुण्यतिथिसभायाः
आयोजनं विगत् शनिवासरे
अभूदिति। तत्र ढीएवी पब्लिक
स्कूल

बिहारप्रक्षेत्रस्योपक्षेत्रीयपदाधि

कारी श्रीएसकेइमामहाभागैः उक्तं

यत् अनुशासनस्य प्रतिमूर्तिः

विश्वभरद्वा आसीत् सदा सर्वदा

ते सर्वकारीसेवायामभिन्नता

रुपेण सामाजिकगतिविधौ

संलग्नाः आसन् तस्य

ज्येष्ठप्रतिमूर्तिः डा मनोजकुमारद्वा

डीएवीमध्ये परसाबाजारनामि

प्रसिद्धश्रेत्रे डीएवीविद्यालये

प्राचार्यरुपेण कार्यरतोऽस्ति।

उत्तरदायित्वानि

- राष्ट्रियताड्डग्रन्थसंस्थायाः
कार्यकारिसमितिसदस्यः
- केन्द्रमानवसम्पन्मूलाभिवृद्धिस
चिवालयस्य राष्ट्रियसंस्कृत-
परिषदः विशेषसदस्यः
- राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानस्य
निर्वहणसमितिः सदस्यः
- सोमनाथसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य
कार्यकारिसमितिसदस्यः
- देहल्या: लालबहादूरशास्त्री
राष्ट्रियसंस्कृतविद्यापीठस्य
कार्यकारिसमितिसदस्यः
- तिरुपते: राष्ट्रियसंस्कृत-
विद्यापीठस्य निर्वहणसमितिः
सदस्यः
- केन्द्रीयसंस्कृतमण्डल्या: सदस्यः

सूचना-वर्णिता सामग्री संस्कृतविकापिडिया

अन्तर्जालीयाकोशात् संग्रीता अस्ति।

पूर्व निरुद्धानि पदानि

- केन्द्रमानवसम्पन्मूलाभिवृद्धिस
चिवालयस्य भाषाविभागस्य
प्रमुखपरामर्शकः
- भारतसर्वकारस्य
संस्कृतवर्षाचरणकेन्द्रसमितेः
सदस्यः।
- राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानस्य
विविधसमितीनां सदस्यः
- सि बि एस् इ
संस्कृतपाठ्यपुस्तकसमितेः
सदस्यः।
- एन् सि ई आ॒टि संस्कृतेन
संस्कृतपाठनसमितेः सदस्यः।
- यु जि सि सरलसंस्कृतशिक्षण-
केन्द्रसमितेः सदस्यः।
- भारतसर्वकारस्य
केन्द्रीयसंस्कृतमण्डल्या: सदस्यः

किस्मती रा मारा बलद बचारा

अऊं आ इक्क आवारा बलद
मेरी हुण न कोई कदर न पुछ याण
अऊं ई करदा था सारी करसाणी
पावें हुन्दी थी छलयाली या हुंदे थे म्यान
भ्यागा उठी कने देंदे थे पेड़ा बलदां जो
देंदे थे केरा कने इक्क फेरा
खेत पाईते उञ्जड घरें कोई नी रखदा
कमाया मैं करसाणा रे घरा बथेहरा
तांजे हाली मेरिया पीठी पर हृथ्य फेरदा था
मिंजो बग्गा कने कालू बोली कने गलांदा था
तां कई सेर खून बददा था मेरा फेरी नी हुँ देखदा था
छलयाली करडी कि नरम छाली मारदा जांदा था
बुरा नी कदी किसिरा कित्या
तियाँ जे हाकया तियाँ कमाया
प्रैंठी ने बी कुट्टया पर कुछ नी गलाया
पूरा पूरा खेत भारी धूपे पर बाह्या
छलयालिया रे टैमा लुहाली त्या
गर्म गर्म तेला रा टकोरा मिंजो लाया

पहाड़ी गल्लां

मरी गया पीड़ा कने हऊँ
पर फेरी भी नी करलाया
माहणु भूली गया सब रिश्ते नाते
पैसे रे पिछे ई नठदा जांदा
मेरी तां कोई गल्ल नी छडी दित्ती से गऊ बी आवारा
तिसा जो जे कदी गऊ माता था गलांदा
सारी उम्र खादीह मेरी ई कमाई
कनाह फटी गी सुके खेताँ बाहन्दे
कहुँ छडी दित्या हउँ खुंडा ते ज़रा दया नी आई
अञ्ज लोग मारदे पत्थर कने डंडे बरसांदे
सिंग पहनी ते जंघा बी तोड़ी ती मौत बी नी औन्दी
खरा था जे टिहगा ते ई देंदा मिंजो रुढाई
पता नी क्या कसूर था मेरा सैजे बलदा री मिली जून
किस्मत माड़ी थी तांई मिली प्यारा रे बदले रुसवाई

हिमसंस्कृतवार्ता:

मरी गया पीड़ा कने हऊँ
पर फेरी भी नी करलाया
माहणु भूली गया सब रिश्ते नाते
पैसे रे पिछे ई नठदा जांदा
मेरी तां कोई गल्ल नी छडी दित्ती से गऊ बी आवारा
तिसा जो जे कदी गऊ माता था गलांदा
सारी उम्र खादीह मेरी ई कमाई
कनाह फटी गी सुके खेताँ बाहन्दे
कहुँ छडी दित्या हउँ खुंडा ते ज़रा दया नी आई
अञ्ज लोग मारदे पत्थर कने डंडे बरसांदे
सिंग पहनी ते जंघा बी तोड़ी ती मौत बी नी औन्दी
खरा था जे टिहगा ते ई देंदा मिंजो रुढाई
पता नी क्या कसूर था मेरा सैजे बलदा री मिली जून
किस्मत माड़ी थी तांई मिली प्यारा रे बदले रुसवाई

रवीद्र कुमार शर्मा

घुमारवी

जिला बिलासपुर हि प्र

॥ विशालराममन्दिरे ॥ (पञ्चामरछन्दसि)

विराजतेऽखिलय यत्र सूर्यवंशभास्करः
सजानकी सलक्ष्मणः सपुत्रपौत्रबान्धवः ।
करोति यत्र संकटात्कपीश्वरः सुरक्षणं
करोमि तत्र वन्दनं स्वराघवस्य मन्दिरे ॥ १ ॥

सरागमेव रामनामसुन्दराङ्गितं ध्वजं
सुशोभितं च मुक्तिं समस्तपापनाशकं ।
नमायहं मठे मठे विशालभूतलोऽखिले
प्रसिद्धसिद्धसुन्दरे सुरेश्वरस्य मन्दिरे ॥ ४ ॥

सहस्रशस्त्रधारकैः सुरक्षणाय तत्परः
समस्तशास्त्रपाठकैः स्तुतौ सदैव तत्परः ।
सहस्रदीपकैः प्रकाशनाय नित्यतत्परः
दशाननस्य नाशकस्य यामि राममन्दिरे ॥ ३ ॥

कपिप्रियस्य रामनामसुन्दराङ्गितं ध्वजं
सुशोभितं च मुक्तिं समस्तपापनाशकं ।
नमायहं मठे मठे विशालभूतलोऽखिले
प्रसिद्धसिद्धसुन्दरे सुरेश्वरस्य मन्दिरे ॥ ५ ॥

नरेशनाथ! सर्वनाथ! विश्वनाथ! सुन्दर!
करोम्यहं निवेदनं श्रृणु प्रिये दिग्मबर! ।
कथं न चित्तरञ्जनाय बालवत्प्रदर्शनं
करोषि हे दयानिधे स्वजन्मकालमन्दिरे ॥ ५ ॥

चमू कृष्ण शास्त्री

चमू कृष्ण शास्त्री संस्कृतभारतीसंस्थायाः
आरभकर्तृषु अन्यतमः। अद्यते सः तस्या:
संस्थायाः राष्ट्रियकार्यकारिणीसदस्यः,
संस्कृतसंवर्धनप्रतिष्ठानस्य कार्यदर्शी च
अस्ति । साहित्यशिक्षणक्षेत्रोः अस्य
महत्तमं योगदानं पुरस्कृत्य २०१७ तमस्य
वर्षस्य २५ तमे दिनाङ्के भारतसर्वकरणे
अस्मै पद्मश्रीप्रशस्तिः घोषिता।

बाल्यजीवनम्

चमू कृष्णशास्त्री १९५६ तमे वर्षे
जनवरीमासस्य २३ तमे दिनाङ्के
कर्णाटकस्य मङ्गलरूपरसमीपे विद्यमाने
शिक्षार्थिनः भवन्ति । इदानी यावत्
नवतिलक्ष्माधिकाः जनाः शिविरं प्रविश्य
संस्कृतम् शिक्षितवन्तः इत्यं नून्
अभिनन्दनार्हः विषयः ।

शैक्षणिकक्षेत्रे योगदानम्

शिक्षणतज्जः श्री च.मू.कृष्णशास्त्री
संस्कृतभाषायाः विस्तृतोपयोगाय प्रचाराय
च नवं कमपि मार्गम् अन्विष्टवान् । एतेन
विश्वस्य प्रगतिशीलानां राष्ट्राणां मध्ये
भारतस्य नागरिकतायाः विशिष्टं स्थानं
पुनः प्रतिष्ठापितम